

NUMISMATISCHE DAGEN

De afdeling **Luik** houdt haar numismatische dag op 18-4-1970 van 10 tot 17 uur in Palais des Congrès

Voorzitter: De Heer Frère H., rue Ferd. Nicolaey 15. Seraing.

De afdeling **Brugge** voorziet haar Ruilbeurs in September e. k. Datum nog te bepalen.

Voorzitter: De Heer Taelman, Schaakstraat, 92. St-Kruis - Brugge.

Algemene vergadering 1970

De afdeling Gent werd belast de Algemene vergadering in te richten op 7 juni 1970.

Het is de 20e verjaring van het E.G.M.P. zodat de afdeling Gent voor deze gelegenheid een bijzondere penning laat slaan.

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

E. Vandercammen, Brielken, 25, 9050 Evergem, wenst 50 bronzen jaarpennings van de « Société Royale de Numismatique de Belgique » te ruilen, bij voorkeur tegen provinciale munten uit de Noordelijke- of Zuidelijke Nederlanden.

ADRESVERANDERING LOKAAL AFD. ANTWERPEN

Het bestuur van de afdeling Antwerpen heeft het nodig geacht een nieuwe vergaderzaal te betrekken, gezien de grote toeloop van verzamelaars, leden en verkopers.

Byzonder om de verkopers ter wille te zijn en de bezoekers ruime plaats te verzekeren zal dit door iedereen zeker met enthousiasme onthaald worden.

Deze verandering gaat in voege vanaf 11 April 1970. (eerste vergadering der maand).

Hotel: BILLARD PALACE

Koningin Astridplein 40 Antwerpen.

(aan centraal station) 2^e verdiep.

Toegang tot de lift is toegelaten.

iedereen is welkom!!!

MAANDELIJKS

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XX (maart 1970) N° 3

Tijdschrift: MOORS E., Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Bijdrage: Beschermend lid: minimum 225 fr. te storten aan
Lid: 175 fr.
LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, Brussel 15 of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Dit blad bevat in bijlage 8 bladzijden publiciteit van leden en katalogus

DE INVOERING VAN DE BALANCIERPERS IN DE SPAANSE NEDERLANDEN

De regering hield woord. Inderdaad, in de loop van het jaar 1692, werd te Antwerpen een balancierpers in werking gesteld en het muntaanmaken met de hamer werd eens en voorgoed in België opgegeven.

Er bestaan een hele reeks zilveren en koperen penningen, voorzien van de antwerpse hand, die door bepaalde numismaten beschouwd worden als zijnde geslagen om de invoering in 1692 van de schroefpers of balancier tot het aanmaken van munten, te herdenken.

Hiertoe hoort dus enigerlei verklaring, temeer wegens de verschillende opvattingen over hun oorsprong en hun datum van uitgifte.

Ziehier trouwens de beschrijving van deze stukken, waarbij drie goed waarneembare variëteiten in de stempels bestaan.

I. Vz: gekroond schild, verdeeld in Brabant en Vlaanderen. Onder het schild een open hand: het muntteken van het antwerpse atelier. Rondom het opschrift: PRINCIPIS — AD NUTUM.

Kz: een schroefpers of balancier, waarvóór op de grond munten liggen die er mede geslagen zijn. Rechts ervan twee mandjes gevuld met metalen muntplaatjes en aan de linkzijde zijn tangen afgebeeld. Rondom het opschrift: ET LEGE ET PONDERE. Op de afsnee: MONETA; waaronder de letter R, zijnde de eerste letter van de naam van de graveerder Roettiers.

Geslagen in zilver en geel koper, rand koordvormig ingesneden. Uit privé-verzameling.

II. *Vz*: gelijkaardig als deze van voorgaande penning, behalve dat het schild de kroon en de letters van het inschrift van kleinere afmetingen zijn.

Kz: Zelfde compositie als op de keerzijde van nr I. De letters van het inschrift zijn kleiner. Er staat een punt achter de woorden PONDERE. en MONETA. en ook achter de kenletter R. van de graveerder.

Geslagen in zilver en rood koper, kabelrand.

Uit privé-versameling.

III. *Vz*: Schild geplaatst op met loofwerk versierde lijst en lauwertakken. PRINCIPIS — AD NUTUM. Onder het schild: de hand van Antwerpen.

Kz: Volkomen gelijk aan de keerzijde van nr II.

Geslagen in zilver en rood koper, kabelrand.

Uit privé-verzameling.

Deze varieteiten zijn beschreven in « Catalogue du cabinet de feu M. L. de Coster », onder de aanduiding van: « Jetons de la Monnaie d'Anvers » onder de nummers 843, 844 en 845.

In een bijdrage, getiteld: L'ancien hôtel des monnaies des ducs de Brabant à Anvers, verschenen in het « Bulletin des commissions royales d'art et d'archéologie » en overgenomen in « Revue belge de numismatique » van 1871, gaf M. Génard de tekening van de penning nr III. Hij zag er de « metalen » bekrachtiging in van de herdenking der afwerking van het nieuwe metselwerk van de antwerpse munt waarvan de vernieuwing, begonnen in 1749 beëindigd werd in 1751.

Maar er was de bemerking, gemaakt door M. Chalon, dat « deze penning een reproductie was die weinig verschilde van deze waarvan men geloofde dat ze in 1692 geslagen was ter gelegenheid van het invoeren van de schroefpers of balancier in het antwerpse munthuis. Deze penning droeg noch datum, noch inschrift waarmee het in verband kon gebracht worden met de bouw van vornoemd muntatelier.

Deze toewijzing is slechts gebaseerd op een aantekening, nagelaten door M. Verachter, oud archivaris te Antwerpen, die verzekerde dat hij betreffende dit onderwerp officiële inlichtingen gevonden had. M. Genard schijnt evenwel een weinig te aarzelen.

Inderdaad, op bladzijde 84 van zijn gedenkschrift « l'Hôtel des monnaies d'Anvers » verschenen in 1874, schrijft hij:

« Tijdens het jaar 1692 werd, nadat er veel over en weer gepraat was, de schroefpers of balancier in het Antwerpse munthuis ingevoerd. Men sloeg een medaille om het aandenken van deze gebeurtenis te vereeuwigen. Deze medaille, die door Philippe Roëttiers graveerd werd, vertoonde op de voorzijde de wapens van Brabant, gescheiden van deze van Limburg en zij was versierd met de hertogelijke kroon van het duitse keizerrijk.

Op de afsnee is te lezen: PRINCIPIS AD NUTUM. De keerzijde is voorzien met de afbeelding van een balancierpers, met muntstukken er omheen en het inschrift: ET LEGE ET PONDERE — MONETA.

De stukken zijn getekend met de letter R, kenteken van de graveerder en met het herkenningsteken van het antwerpse muntatelier. Men heeft er exemplaren in zilver, rood en geel koper van teruggevonden. Het schijnt dat er zelfs twee stempels van gemaakt werden.

Moet men nu, uit wat voorafgaat, besluiten dat M. Gérard definitief de mening van M. Chalon deelt die, naar het schijnt, daarin bestond dat alle penningen met de beeldenaar van de balancier te beschouwen als zijnde geslagen in 1692? Er is reden om er aan te twijfelen vermits, 20 bladzijden verder, dezelfde Génard vervolgt:

Volgens de aantekeningen, nagelaten door M. Verachter, oud-archivaris van Antwerpen, werd er een penning geslagen die bestemd was om de voltooiing van de voorgevel van het Antwerpse munthuis in 1751 te herdenken.

Er is eveneens het feit, aldus M. Chalon, dat dit stuk een nabootsing is die zeer weinig verschilt van de in 1692 geslagen medaille, ter gelegenheid van de oprichting van een balancier in het Antwerpse muntatelier.

Men merkt dus dat de ideeën van M. Genard over de oorsprong en de datums van de betreffende penningen niet zeer duidelijk zijn. Zij zijn nauwelijks klaarder geworden toen hij vele jaren later in zijn werk « Anvers à travers les âges » de vorige verklaringen gewoonweg herhaalt. Maar deze maal reproduceert hij de penning met het schild zonder lijst. Trouwens mag men aannemen, in tegenstelling met de mening van M. Chalon die al deze penningen in het jaar 1692 wil plaatsen, dat M. Génard uiteindelijk tot het besluit kwam dat enkel het eerste dezer stukken betrekking zou hebben gehad op de invoering van de balancier in de Munt te Antwerpen, terwijl de andere in verband zouden gestaan hebben met de heropbouw van deze instelling in het jaar 1751.

Zo was de stand van zaken in deze kwestie totdat onze geleerde en uitstekende vriend, M. Ed. Van den Broeck, onze aandacht vestigde op de gelijkens die er bestond tussen de tekening op de keer-

Kz: een schroefpers of balancier, waarvóór op de grond munten liggen die er mede geslagen zijn. Rechts ervan twee mandjes gevuld met metalen muntplaatjes en aan de linkzijde zijn tangen afgebeeld. Rondom het opschrift: ET LEGE ET PONDERE. Op de afsnee: MONETA; waaronder de letter R, zijnde de eerste letter van de naam van de graveerder Roëttiers.

Geslagen in zilver en geel koper, rand koordvormig ingesneden. Uit privé-verzameling.

II. Vz: gelijkaardig als deze van voorgaande penning, behalve dat het schild de kroon en de letters van het inschrift van kleinere afmetingen zijn.

Kz: Zelfde compositie als op de keerzijde van nr I. De letters van het inschrift zijn kleiner. Er staat een punt achter de woorden PONDERE. en MONETA. en ook achter de kenletter R. van de graveerder.

Geslagen in zilver en rood koper, kabelrand.

Uit privé-versameling.

III. Vz: Schild geplaatst op met loofwerk versierde lijst en lauwertakken. PRINCIPIS — AD NUTUM. Onder het schild: de hand van Antwerpen.

Kz: Volkomen gelijk aan de keerzijde van nr II.

Geslagen in zilver en rood koper, kabelrand.

Uit privé-verzameling.

Deze varieteiten zijn beschreven in « Catalogue du cabinet de feu M. L. de Coster », onder de aanduiding van: « Jetons de la Monnaie d'Anvers » onder de nummers 843, 844 en 845.

In een bijdrage, getiteld: L'ancien hôtel des monnaies des ducs de Brabant à Anvers, verschenen in het « Bulletin des commissions royales d'art et d'archéologie » en overgenomen in « Revue belge de numismatique » van 1871, gaf M. Génard de tekening van de penning nr III. Hij zag er de « metalen » bekrachtiging in van de herdenking der afwerking van het nieuwe metselwerk van de antwerpse munt waarvan de vernieuwing, begonnen in 1749 beëindigd werd in 1751.

Maar er was de bemerking, gemaakt door M. Chalon, dat « deze penning een reproductie was die weinig verschilde van deze waarvan men geloofde dat ze in 1692 geslagen was ter gelegenheid van het invoeren van de schroefpers of balancier in het antwerpse munthuis. Deze penning droeg noch datum, noch inschrift waarmee het in verband kon gebracht worden met de bouw van vernoemd muntatelier.

Deze toewijzing is slechts gebaseerd op een aantekening, nagelaten door M. Verachter, oud archivaris te Antwerpen, die verzekerde dat hij betreffende dit onderwerp officiële inlichtingen gevonden had. M. Genard schijnt evenwel een weinig te aarzelen.

Inderdaad, op bladzijde 84 van zijn gedenkschrift « l'Hôtel des monnaies d'Anvers » verschenen in 1874, schrijft hij:

« Tijdens het jaar 1692 werd, nadat er veel over en weer gepraat was, de schroefpers of balancier in het Antwerpse munthuis ingevoerd. Men sloeg een medaille om het aandenken van deze gebeurtenis te vereeuwigen. Deze medaille, die door Philippe Roëttiers graveerd werd, vertoonde op de voorzijde de wapens van Brabant, gescheiden van deze van Limburg en zij was versierd met de hertogelijke kroon van het duitse keizerrijk.

Op de afsnee is te lezen: PRINCIPIS AD NUTUM. De keerzijde is voorzien met de afbeelding van een balancierpers, met muntstukken er omheen en het inschrift: ET LEGE ET PONDERE — MONETA.

De stukken zijn getekend met de letter R, kenteken van de graveerder en met het herkenningsteken van het antwerpse muntatelier. Men heeft er exemplaren in zilver, rood en geel koper van teruggevonden. Het schijnt dat er zelfs twee stempels van gemaakt werden.

Moet men nu, uit wat voorafgaat, besluiten dat M. Gérard definitief de mening van M. Chalon deelt die, naar het schijnt, daarin bestond dat alle penningen met de beeldenaar van de balancier te beschouwen als zijnde geslagen in 1692? Er is reden om er aan te twifelen vermits, 20 bladzijden verder, dezelfde Génard vervolgt:

Volgens de aantekeningen, nagelaten door M. Verachter, oud-archivaris van Antwerpen, werd er een penning geslagen die bestemd was om de voltooiing van de voorgevel van het Antwerpse munthuis in 1751 te herdenken.

Er is eveneens het feit, aldus M. Chalon, dat dit stuk een nabootsing is die zeer weinig verschilt van de in 1692 geslagen medaille, ter gelegenheid van de oprichting van een balancier in het Antwerpse muntatelier.

Men merkt dus dat de ideeën van M. Genard over de oorsprong en de datums van de betreffende penningen niet zeer duidelijk zijn. Zij zijn nauwelijks klaarder geworden toen hij vele jaren later in zijn werk « Anvers à travers les âges » de vorige verklaringen gewoonweg herhaalt. Maar deze maal reproduceert hij de penning met het schild zonder lijst. Trouwens mag men aannemen, in tegenstelling met de mening van M. Chalon die al deze penningen in het jaar 1692 wil plaatsen, dat M. Génard uiteindelijk tot het besluit kwam dat enkel het eerste dezer stukken betrekking zou hebben gehad op de invoering van de balancier in de Munt te Antwerpen, terwijl de andere in verband zouden gestaan hebben met de heropbouw van deze instelling in het jaar 1751.

Zo was de stand van zaken in deze kwestie totdat onze geleerde en uitstekende vriend, M. Ed. Van den Broeck, onze aandacht vestigde op de gelijkens die er bestond tussen de tekening op de keer-

zijde van de Antwerpse penningen en de keerzijde van een franse penning uit zijn verzameling, die getooid was met de beeldenaar van Lodewijk XV en gegraveerd was door Du Vivier. Inderdaad, deze gelijkenis was zo treffend dat het onmogelijk was ze aan een louter toeval toe te schrijven; de ene penning had zeker gediend als model voor de andere. Maar dewelke, de belgische of de franse?

De penning van M. Van den Broeck draagt op de keerzijde het jaartal 1723. Deze datum komt in het geheel niet overeen met de beeldenaar van de voorzijde waarop een franse koning afgebeeld is als volwassen mens, terwijl in 1723 Lodewijk XV nauwelijks 13 jaar oud was. Wij hadden dus te maken met een penning die door twee ongelijksoortige stempels gevormd was. Hier drong zich een nader onderzoek op om tot de ontdekking te komen welke nu het prototype was, wilde men enig besluit nemen over de opmerking van M. Van den Broeck.

Een gelukkig toeval speelde ons weldra dit stuk in handen en dank zij de bereidwilligheid van M. Mazerolle, archivaris van de Munt te Parijs, werd het ons mogelijk hier de beschrijving te geven van een reeks franse penningen, die allen op de keerzijde de balancier vertonen met het inschrift: ET LEGE ET PONDERE.

1. Vz: Geharnast borstbeeld van Lodewijk XV, met rechts, LUD, XV, REX - CHRISTIANISSIMUS. Onder de rechter arm de letters J.C.R. kenletters van de graveerder.

Kz: Een schroefpers of balancier, waarvóór op de grond, een reeks munten liggen die er mede aangemaakt zijn en rechts, twee mandjes gevuld met metalen muntplaatjes. Aan de linkerkant zijn tangen afgebeeld.

Rondom het inschrift: ET LEGE ET PONDERE.

Op de afsnee: MONNOYE - 1723.

Geslagen in zilver en brons in het Parijse atelier.

De kenletter van de graveerder zijn deze van Joseph-Charles Roëttiers.

Joseph-Charles, gestorven te Parijs op 14 maart 1779, zou volgens M. Advielle, benoemd zijn als graveerder van de Munt voor medailles in 1720. Zeven jaar later, bij het overlijden van Norbert Roëttiers, wordt hij bekleed met het ambt van algemeen graveerder.

2. Vz: Lodewijk XV, het hoofd naar rechts met een ordelint rondom het voorhoofd:

LUD XV REX - CHRISTIANISS, onder de beeldenaar een monogram gevormd door de letters J-C-R- (Joseph Charles Roëttiers).

Kz: Zoals op voorgaande penning.

Geslagen in zilver, in het munthof van Parijs.

3. Vz: Lodewijk XV met gelauwerd hoofd naar rechts. LUD. XV - REX - CHRISTIANISS - onder de hals in cursief: R, filius.

Kz: gelijkaardig aan n^r 1.

Geslagen in zilver, in het Munthof van Parijs.

Deze penning is waarschijnlijk het werk van Charles-Norbert Roëttiers, die zijn vader verving. Deze nam zijn ontslag als algemeen graveerder in 1753.

Hier dient evenwel opgemerkt dat M. d'Affry van de Munt, de voorzijde van deze penning beschouwd als zijnde het werk van Jacques Roëttiers, gestorven te Parijs op 17 mei 1784.

4. Vz: Borstbeeld van Lodewijk XV, naar rechts, met het lint van zijn orde op de borst, een gelauwerde krans op het hoofd, LVD - XV - REX - CHRISTIANISS - Onder de schouderne de kenletters van de graveerder: D. V.

Kz: gelijkaardig als n^r 1.

Geslagen in zilver. Munthof van Parijs.

Pierre-Simon-Benjamin Du Vivier, zoon van de bekwame graveerder Jean Du Vivier, afkomstig van Luik, volgde in 1772, Charles-Norbert Roëttiers op als algemene graveerder.

5. Vz: Borstbeeld van Lodewijk XVI naar rechts, gekleed met «habit à la française» en het lint van zijn orde op de borst: LUDOV - XVI - REX - CHRISTIANIS.

Kz: Zoals de vorige nummers, uitgezonderd dat hij het jaartal 1780 draagt.

Zilver. Munthof van Parijs.

«De oude keerzijde-stempel van deze penning die zich nog steeds in de Munt te Parijs bevindt» aldus het vriendelijke schrijven van M. Mazerolle, «toont ons dat hij eens van een ander jaartal voorzien was (misschien 1723); de twee laatste cijfers werden door 80 vervangen, wat op deze plaats van de stempel een holte veroorzaakte en die een gezwollenheid op de penning tot gevolg heeft.

6. Vz: Hoofd van de koning naar rechts: LUD - XVI - REX - CHRISTIANISS.

Kz: zoals de vorige nummers, maar zonder jaartal op de afsnee.

Bron. Munthof te Parijs.

Men bemerkt het, gedurende een periode van 60 jaar (1723-80?) sloeg men te Parijs, voor het Hof van de munten, penningen met de afbeelding van de balancier en met het inschrift: ET LEGE ET PONDERE.

De oudste dezer penningen draagt het jaartal 1723 en is het werk van Joseph-Charles Roëttiers. Daarbij is niets verwonderlijk buiten dat de Roëttiers van België, de ouders waren van de Roëttiers in Frankrijk en waarmede ze in betrekking gebleven waren, zulke stukken in de handen gekregen hadden en dat ze er zich als model van zouden bediend hebben om de keerzijde te graveren: PRINCIPIS AD NUTUM ET LEGE ET PONDERE van de antwerpse penningen. Deze thesis is des te meer aanvaardbaar, waardoor de antwerpse penningen ons niet schijnen te behoren tot de uitgiften van, de ene van 1692 en de andere van 1751. We kennen trouwens geen voor-

beelden van penningen met een identieke afbeelding, die dezelfde inschriften dragen en die zouden dienen om twee verschillende gebeurtenissen te herdenken waartussen meer dan een halve eeuw gelegen is. Al deze stukken moeten teruggebracht worden tot één en hetzelfde feit dat niet vóór de regering van Lodewijk XV kan liggen, zoals de stijl ervan het voldoende staft. Te meer, op het einde van de xviie eeuw, werd de letter U op de munten in 't algemeen als V geschreven. De moderne vorm die te zien is op de behandelde penningen is een uitzondering. In ieder geval menen wij te mogen besluiten dat de antwerpse penningen op zijn minst later geslagen zijn dan in het jaar 1723 en dat ze gekopieerd werden van de franse penningen van het Muntenhof. Dit is trouwens weinig belangrijk, onze enige betrachting bij het schrijven van deze regels bestond er in te bewijzen dat de penningen met de balancier, die te Antwerpen werden uitgegeven, kopiën zijn (wat hun keerzijde betreft) van de penningen met de balancier die te Parijs geslagen werden.

Ere wie ere toekomt!

Vertaling: L. V. L.

A. D. W.

ECHOS' UIT DE WERELD VAN DE NUMISMATIEK

W. Duitsland

5 Mark 1969, cupro-nikkel. herdenking dokter Koch.

20 Mark 1969, zilver. herdenking Goethe.

5 Mark 1969, cupro-nikkel. 20^e verjaring van de Staat. Slechts 1.000 ex. geslagen.

Afars et Issas (Territoires français des)

10 et 20 Francs 1968, aluminium-brons.

Anguilla

100, 20, 10, 5 Dollars, goud.

4, 2, 1, 1/2 Dollars, zilver.

Jaartal 1967, deze munten herdenken de afscheiding van het eiland van de bestaande federatie met St Kitt.

Australie

50 Cents 1969, cupro-nikkel. Twaalfhoekig stuk, in omloop sinds 4 September 1969.

Bermuda

1 Cent 1970, brons.

5, 10, 25, 50 Cents 1970, cupro-nikkel.

1 Dollar 1970, zilver.

20 Dollars 1970, goud.

In omloop vanaf 6 februari 1970.

Brunei

1 Sen 1968, bronz.

5, 10, 20 Sen 1968, cupro-nikkel.

Munten met de nieuwe beeldenaar van Sultan Hassanal Bolkiah

Bulgarije.

2 Leva 1969, cupro-nikkel.

1 Leva 1969, cupro-nikkel.

25^e verjaring van de socialistische revolutie.

slag 3.000.000 elke reeks.

Kaap Verde

2 1/2, 5 Escudos 1968, cupro-nikkel.

1 Escudo 1968, brons.

China (Taiwan)

1 Yuan (Dollar) 1969, cupro-nikkel. (geslagen voor de F.A.O.).

Cocos (eiland)

25 Roupies 1968, plastic.

25 Cents 1968, plastic.

Dit is het eerste land dat deze stof aanneemt voor vervaardigen van munten voor gewone omloop.

Finland

1 Penni 1969, aluminium.

Fujaira

200, 100, 50, 25 Ryals 1968, goud.

10, 5, 2, 1 Ryals 1968, zilver.

Ofschoon deze munten officieel zijn, zoals deze van Anguilla hierboven, zijn ze geslagen in kleine hoeveelheden en bestemd voor de numismatische markt.

India

20 Paisa 1969, aluminium-brons.

50 Paisa, 1 Roupie 1969, nikkel.

10 Roupies 1969, zilver.

100^e verjaring der geboorte van Gandhi

Israel

10 Pond 1970, zilver (Pidyon Haben).

Italie

20 lire 1969, aluminium-brons.

Gelijk de oude stukken maar geribde rand in plaats van gladde rand.

Jersey

50 New pence 1969, cupro-nikkel.

Jordanie

25, 10, 5 Dinars 1969, goud.

1, 3/4, 1/2 Dinar, zilver.

Slechts 6.000 reeksen.

Guernesey

50 New pence 1969, cupro-nikkel.

Mozambique

5, 10 Escudos 1969, cupro-nikkel.

20 Escudos 1969, nikkel.

Nieuw Zeeland

Bij het volgend bezoek van koningin Elisabeth II is voorzien dat een herdenkingsdollar geslagen wordt (maart 1970).

Polen

10 Zlotych 1969, cupro-nikkel. 25^e verjaring van de Poolse Volksrepubliek.

Portugal

50 Escudos 1970, zilver. herdenking Vasco de Gama.

Samoa occidentales

1 dollar 1969, cupro-nikkel. 75^e verjaring van de dood van de schrijver R. L. Stevenson.

Zwitserland

5 Francs 1968, cupro-nikkel.

Behalve het metaal, idem als de vorige.

Tchecoslovakije.

25 Korun 1969, zilver.

Turqs et Caicos (Iles)

1 Couronne 1969, cupro-nikkel.

Vietnam (zuid)

Het amerikaanse leger geeft nieuwe biljetten uit. MPC. (military payment certificates) van 1, 5, 10 en 20 Dollars.

Zambie

50 Ngwee 1969, cupro-nikkel (geslagen voor de F.A.O.).

Biafra

1 Shilling 1969, Aluminium

KLEIN REPERTORIUM VAN DE HEDENDAAGSE NUMISMATIEK

ESTONIE

<i>Jaar</i>	<i>Aantal</i>	<i>ZS</i>	<i>FDC</i>
1 MARK			
1922	5.024.809	100	150
1924	1.984.760	110	160
1926	3.979.330	150	200
3 MARKA			
1922	2.089.029	150	200
1925	1.134.000	150	200
1926	902.860	200	300
5 MARKA			
1922	3.982.980	175	250
1924	1.335.000	200	300
10 MARKA			
1925	2.200.000	350	450
1926	2.789.400	2.000	2.500
25 MARKA			
1926*	1.000.000	6.000	8.000

* Groot aantal hersmolten.

1 SENT			
1929	22.052.300	150	200
1939	5.000.000	500	750
2 SENTI			
1934	5.837.550	150	200
5 SENTI			
1931	11.000.000	150	200
10 SENTI			
1931	4.089.000	100	150
20 SENTI			
1935	4.250.000	150	200
25 SENTI			
1928	2.025.000	200	300
50 SENTI			
1936	1.256.000	250	350
1 KROON			
1933	350.000	1.000	1.500
1934	3.304.000	500	750
2 KROONI			
1930	1.276.455	600	800
1932	100.000	1.200	1.700
DANZIG			
1 PFENNIG			
1923	4.000.000	30	80
1926	1.500.000	40	100
1929	1.000.000	50	120
1930	2.000.000	40	100
1937	3.000.000	30	80

2 PFENNIG			
1923	1.000.000	40	100
1926	1.750.000	30	80
1937	500.000	60	130
5 PFENNIG			
1923	3.000.000	40	100
1928	1.000.000	50	120
1932	4.000.000	30	80
10 PFENNIG			
1920	1.000.000	250	500
1923	5.000.000	30	100
1932	5.000.000	25	80
1/2 GULDEN			
1923	1.000.000	200	350
1927	400.000	400	600
1932	1.400.000	180	300
1 GULDEN			
1923	3.500.000	350	500
1932	2.500.000	200	350
2 GULDEN			
1923	1.250.000	400	650
1932	1.250.000		
5 GULDEN			
1923	700.000	1932 (graanmolen)	430.000
1927	160.000	1935	800.000
1932 (église)	430.000		
10 GULDEN			
1935	380.000		
25 GULDEN			
1923	1.000		
1923 (flan poli)	800		
1930	4.000		

FINLAND

5 PENNIÄ

1 PENNI

1864	30.000	2 500	10.000
1865	515.000	50	200
1866	3.673.000	40	175
1867	3.830.000	35	125
1869	1.500.000	50	200
1870	500.000	150	750
1871	1.000.000	50	200
1872	1.000.000	90	350
1873	2.000.000	25	75
1874	1.450.000	25	100
1875	1.550.000	40	150
1876	2.005.000	60	250
1881	600.000	40	150
1882	100.000	110	500
1883	3.900.000	10	30
1884	404.000	150	600
1888	2.500.000	10	50
1891	1.000.000	15	100
1892	1.525.000	10	50
1893	2.290.000	10	30
1894	1.825.000	10	20
1895	880.000	15	00
1898	1.430.000	10	50
1899	1.540.000	10	50
1900	3.545.000	10	20
1901	1.515.000	10	20
1902	1.000.000	10	50
1903	920.000	10	50
1904	725.000	15	80
1905	1.355.000	10	40
1906	1.020.000	10	30
1907	2.485.000	10	20
1908	880.000	10	20
1909	3.120.000	10	20
1901	2.450.000	10	20
1912	2.450.000	5	10
1913	1.645.000	5	10
1914	1.895.000	5	10
1915	2.250.000	5	10
1916	3.040.000	5	10

1865	438.000	20	100
1866	2.520.000	10	40
1867	1.984.000	10	60
1870	300.000	50	350
1872	500.000	20	100
1873	1.000.000	10	30
1875	1.000.200	10	50
1888	600.000	10	60
1889	1.070.000	10	60
1892	330.000	10	60
1896	414.000	10	60
1897	592.000	10	50
1898	1.154.000	10	50
1899	856.000	10	40
1901	996.000	10	20

1905	624.000	10	50
1906	960.000	10	30
1907	766.000	10	20
1908	1.656.000	10	20
1910	66.000	75	450
1911	1.054.000	10	20
1912	456.000	10	30
1913	1.058.000	10	20
1914	824.000	5	10
1915	2.078.000	5	10
1916	4.468.000	5	10
1917	4.072.000	10	30

10 PENNIA

1865	247.000	15	80
1866	850.000	15	70
1867	1.322.000	15	80
1875 }	301.000	200	1.000
1876 }		15	80
1889	100.000	40	200
1890	100.000	40	200
1891	300.000	10	60
1895	212.000	10	50
1896	295.000	10	50
1897	503.000	10	40
1898	37.000	180	900
1899	436.000	10	40
1900	524.000	10	40
1905	507.000	10	50
1907	503.000	10	60
1908	226.000	10	50
1909	275.000	10	40
1910	241.000	10	50
1911	367.000	5	30
1912	191.000	10	40
1913	148.000	40	200
1914	605.000	10	30
1915	418.000	10	20
1916	1.952.000	10	20
1917	1.598.000	15	40

25 PENNIA

1865	688.000	80	400
1866	824.000	60	300

1867	400.000	600	3.000
1868	136.000	300	1.500
1869	264.000	180	900
1871	150.000	200	1.000
1872	400.000	30	150
1873	800.000	15	80
1875	800.000	15	80
1876	8.000	4.000	20.000
1884	400.000	15	60
1890	800.000	15	60
1891	280.000	15	70
1894	816.000	15	50
1897	448.000	15	60
1898	448.000	15	60
1899	312.000	15	60
1901	992.000	15	40
1902	208.000	20	100
1906	176.000	15	50
1907	696.000	15	50
1908	336.000	15	50
1909	816.000	10	30
1910	392.000	15	60
1913	832.000	10	20
1915	2.400.000	10	15
1916	6.392.000	10	15
1917	8.036.000	15	30

AGORES

5 REIS

<i>Jaar</i>	<i>Aantal</i>	<i>Z.S</i>	<i>F.D.C</i>	<i>Jaar</i>	<i>Aantal</i>	<i>Z.S</i>	<i>F.D.C</i>
1865	90.000	100	350	1880	400.000	80	200
1866	60.000	200	500	1901	800.000	90	250

10 REIS

1865 }	525.000	90	250
1866 }		3000	1.000
1901	600.000	90	250

20 REIS

1865	177.500	90	200
1866	272.500	90	200

530. DEUX FRANCS 1838. **Argent.**

Sauf valeur et millésime comme la pièce n° 523.

531. Idem. *Tranche lisse.*

532. Uniface du droit **en argent.**

533. Uniface du revers **en argent.**

534. Comme la pièce n° 531 **en cuivre.**

535. Uniface du droit **en cuivre.**

536. Uniface du revers **en cuivre.**

537. 1 FRANC 1830. **Argent.**

Sauf valeur comme la pièce n° 530.

537. Idem. *Tranche lisse.*

538. Uniface du droit **en argent.**

539. Uniface du revers **en argent.**

540. Comme la pièce n° 531 **en cuivre.**

541. Uniface du droit **en cuivre.**

542. Uniface du revers **en cuivre.**

543. 1/2 FRANC 1838. **Argent.**

Sauf valeur comme la pièce n° 530.

544. Idem. *Tranche lisse.*

545. Uniface du droit **en argent.**

545. Uniface du revers **en argent.**

546. Comme la pièce 544 **en cuivre rouge.**

547. Uniface du droit **en cuivre.**

548. Uniface du revers **en cuivre.**

549. 1/4 FRANC 1838. **Argent.**
Sauf valeur comme la pièce n° 530.
550. Idem. *Tranche lisse.*
551. Uniface du droit **en argent.**
552. Uniface du revers **en argent.**
553. Comme la n° 550 **en cuivre.**
554. Uniface du droit **en cuivre.**
555. Uniface du revers **en cuivre.**
556. Comme le n° 549 mais signature E. R. **Argent**
Tranche cannelée.

557. DECIME. **Cuivre rouge.**
D/ Comme les pièces précédentes.
R/ Dans une couronne de chêne UN-DECIME-1838-foi C M
Tranche lisse.
558. Idem mais marque PROVA
559. Comme le n° 557 mais date incomplète 183.
560. Uniface du droit **en cuivre.**
561. Uniface du revers **en cuivre.**

562. 5 CENTIMES 1838. **Cuivre rouge.**
D/ Comme les pièces précédentes.
R/ Dans une couronne de chêne CINQ-CENTIMES-1838-foi C M
Tranche lisse.
562. Idem mais date incomplète 183.
563. Uniface du droit **en cuivre**
564. Uniface du revers **en cuivre.**

En résumé disons que d'une manière générale toutes les pièces avec tête à gauche et la signature du graveur ROGAT (dont le nom a été usurpé) sont des monnaies apocryphes. Elles furent fabriquées

à la fin du siècle dernier à Bruxelles. Il ne faut pas confondre ces monnaies avec celles signées BORREL qui sont parfaitement authentiques.

NATIONS UNIES

565. 100 DOLLARS 1922. **Or.**
566. 100 DOLLARS 1922. **Argent.**
Nous n'avons pas vu ces pièces qui nous ont été signalées. Il existe dans la collection de l'American Numismatic Society un moulage en plâtre de cette monnaie.
567. DUCATON 1946. **Argent.** (frappe 1000 exemplaires).
D/ Pavillons des 5 Grands MONETARY UNIT — WORLD PEACE UNITED NATIONS — ESSAI DUCATON — 1946
R/ FEAR SPEECH WANT RELIGION en cercle entouré de 4 allégories au dessus FREE-DOM
568. Idem **en bronze** (1.000 exemplaires).
570. Idem **en or** sur flan carré (1 exemplaire).
571. Idem **en or** 2 × piedfort (2 exemplaires).
572. Piedfort × 3 **en or** (2 exemplaires).
573. Piedfort × 4 **en or** (2 exemplaires).
574. Piedfort × 5 **en or** (2 exemplaires).
575. Comme le n° 567 **en platine** (1 exemplaire).
576. Poids double **en platine** (1 exemplaire).
Gravées par Karl Gruppe et frappées chez Medalic Art Company à New York ces pièces furent faite pour la première cession des Nations Unies au Hunter College.

ORANGE (État libre d')

577. KROON 1887. **Argent.**
D/ Trois cors de chasse entourant un écu montrant un oranger
GEDULD EN MOED — ORANGE VRYSTAAT millésime en dessous.
R/ Valeur 1 KROON dans une couronne de lauriers.
578. Idem mais LCL sous la valeur et ESSAY le long du listel.
579. PENNY 1888. **Cuivre.**
Sauf valeur et diamètre comme la pièce n° 577.
580. Idem **en nickel.**
581. Idem **en aluminium.**
582. Idem **en bronze piedfort.**
583. Comme la pièce n° 579 mais les cors sont remplacés par une branche de lauriers et une palme.
584. Idem **en nickel.**
585. Idem **en aluminium.**
586. Idem **en bronze piedfort.**

587. Comme la pièce n° 579 mais LCL sous la valeur et un petit V en exergue **métal blanc.**

588. Idem **en aluminium.**

Ces pièces furent fabriquées à Nurenberg chez Lauer.

589. UN PENNY 1874. **Cuivre.**

D/ Oranger au centre

ORANJE VRIJSTAAT cornet et

R/ EEN PENNY 1874 dans une couronne de lauriers en dessous
MUNTPROEVE

Tranche lisse.

590. Idem piedfort **en cuivre**

Ces deux dernières « monnaies » sont d'origine Bruxelloise.

PHILIPINES

591. 5 PESETAS 1855. **Argent.**

D/ La reine à droite

ISABEL 2 POR LA GRACIA DE DIOS Y LA CONSTITU-
TION. 1855.

R/ Valeur et étoile dans une couronne de Chêne et de lauriers.

PHILIPINAS PLUS ULTRA

Tranche cannelée.

592. 2 CENTAVOS 1889. **Cuivre.**

D/ Millésime surmonté d'une couronne royale.

ISABEL 2 POR LA GRACIA DE DIOS

R/ Valeur dans un cercle perlé.

PHILIPINAS PLUS ULTRA

Tranche lisse.